

SIMILITUDINI ÎNTRE FILOSOFIA SCHOPENHAUERIANĂ ȘI TEORIA PSIHANALITICĂ A LUI FREUD

Grigore FLOCEA, student

CZU: 141(430):159.9(436)

grigore.flocea@gmail.com

Psychoanalysis is a set of theories and therapeutic techniques used to study the unconscious mind. Schopenhauer says that the will is in a continuous struggle and is manifested by obtaining pleasure. The will is unconscious, but it manifests itself in sexual desire. Freud's theses on love and death come to remove metaphysics. Metapsychology refers to the whole of the unconscious, as well as the structures that build its relationship with consciousness.

Legătura lui Freud cu filosofia, deși atitudinea lui față de filosofie este ambivalentă. Freud își arată deschis dezinteresul față de filosofie, dar în formarea sa universitară, Freud a luat contact cu filosofia la cel mai înalt nivel. *Teoria psihanalitică*, al cărui autor este, prezintă o similitudine vastă față de curentul denumit „filosofia vieții”, respectiv de ideile lui A. Schopenhauer și ale lui F. Nietzsche. Schopenhauer este cel mai des citat în operele lui Freud. Referința este legitimantă, Schopenhauer apărând ca precursor pentru multe idei importante în teoriile lui Freud. Schopenhauer acordă visului o însemnătate teoretică pe care raționalismul occidental îl refuza categoric. Conceptul de refulare, de asemenea, se regăsește, sub o altă formă însă la Schopenhauer [8, p.35].

Odată cu Kant începe o nouă epocă a gândirii. Kant deschide o nouă cale a problematicei reprezentării. Orice categorie a gândirii sau lege a acțiunii reprezintă un apriori inconștient ce permite realizarea unei legături, începând de la care devin posibile conștiința transcendențială sau conștiința morală. Analiza freudiană are cu sinteticul kantian o paralelă, greu de neobservat. Pentru Kant, pasiunile își au sursa în spirit, reprezentând tulburări ale acestuia și imposibil fiind de a influența partea animalică care este una perfect sănătoasă și naturală [7, p. 234-238]. Freud preia ideea și plasează inconștientul în zona afectivității, iar reprezentarea o înlocuiește prin intermediul pulsivității.

Interesante sunt și afirmațiile lui Kant despre raportul cantitativ dintre sfera reprezentărilor întunecate și cea a reprezentărilor clare.

Potrivit lui Schopenhauer, putem cunoaște ceva din voință din conștiința voinței noastre; voința individuală este pur și simplu o manifestare limitată de aceeași voință care se manifestă în întreaga lume obiectivă. Inconștientul apare ca atribut al voinței, formând caracterul originar al acesteia. Freud îl menționează adesea pe Schopenhauer pentru importanța care a acordat-o sexualității și afectivității în capitolul „Metafizica iubirii”. Schopenhauer crede că voința însăși este inconștientă, dar că se manifestă în dorința sexuală și „dragostea de viață” a ființelor umane. Ambele sunt manifestări ale unei voințe subiacente de a trăi. Freud împrumută această imagine a două instincte înrădăcinate într-o singură voință de a trăi. Schopenhauer scrie că „conștiința nu este decât suprafața minții”; la fel ca pentru pământ, noi nu cunoaștem decât scoarța acestuia din urmă, nu și interiorul”. Dedesubtul minții conștiente se află voința, cea mai inconștientă sau conștientă, o forță vitală și continuă, o activitate spontană, izbucnește fără control, o voință ce se eliberează unei dorințe puternice. Intelectului îi pare în anumite momente că poate stăpâni voința, dar cum scrie și Schopenhauer „voința este asemenea unui orb puternic cărând în spate un schilod cu vedere” [3]. Dacă e să comparăm conștiința cu o foaie de apă de o oarecare adâncime, ideile conștiente clare sunt doar suprafața; pe de altă parte, corpul de apă este estompat, sentimentele, vestigiile percepțiilor și intuițiilor din trecut și ceea ce se trăiește în general, se amestecă cu dispoziția propriei voințe, care este inima naturii noastre interioare. Se pare că vrem un lucru doar pentru că găsim motive pentru a-l dori [6, p. 318]. Freud compară conștientul cu un iceberg în care partea de sus e cea a conștiinței, iar partea ascunsă care constituie cea mai mare parte a aceluiași iceberg e inconștientul.

Când voința se manifestă sub forma unei creaturi vii, ea tinde să se propulseze conform metodei de reproducere a creaturii. Astfel, sexualitatea este fundamentală pentru voința de a se propulsa. Este „cea mai completă manifestare a voinței de a trăi, are caracter mai clar exprimat” [6, p.176]. La fel ca multe dintre ideile sale, opiniile lui Schopenhauer asupra puterii dorinței sexuale sunt exprimate în limbaj

metafizic. Pentru Schopenhauer, sexualitatea este „cea mai hotărâtă și mai puternică afirmare a vieții datorită faptului că pentru om în starea sa naturală, ca și pentru animal, este finalitatea din viața sa și cel mai suprem scop al său. Schopenhauer se referă la organele genitale ca „nucleul central al voinței” [3, p. 318], adică cea mai clară manifestare fizică a ceea ce voința vrea să realizeze în lumea reală. Comportamentul sexual „curge din adâncul naturii noastre... organele bărbătești sunt, mai mult decât oricare dintre aparatele externe ale corpului, supuse numai voinței și deloc inteligenței și... funcționează în urma unei simple excitații, unde voința operează orbește, ca în natură brută... organele bărbătești sunt adevăratul cămin al voinței, polul opus al creierului, care reprezintă inteligența, cealaltă față a lumii, lumea ca reprezentare [6, p. 225]. Reproducerea este scopul ultim al fiecărui organism și cel mai puternic instinct al lui; de aceea voința poate învinge moartea. Schopenhauer relatează că fiecare individ, a priori se crede liber, doar atunci când ascultă prima mișcare a naturii și numai a posteriori prin experiență și prin reflecție, omul recunoaște necesitatea absolută a acțiunii sale și cum rezultă din interacțiunea caracterului său cu motivele. Freud scrie că tenisunea sexuală provine din satisfacerea zonelor erogene simultan cu plăcerea și care este esența acesteia. Nevrozele pot fi ușor explicate prin tulburări ale vieții sexuale [5, p. 48].

Metapsihologia lui Freud a fost un răspuns la metafizică. Cea mai nefericită consecință a respingerii metapsihologiei lui Freud constă în pierderea bogăției sale filosofice elaborate, de a deschide orizontul conceptual pe care metapsihologia se bazează. Fără a înlătura larga perspectivă a metapsihologiei, psihanaliza devine doar una dintre părțile de terapii vorbitoare, distincte doar pentru tematica complexului Oedip și a castrării. Metapsihologia este cea care încearcă să coordoneze multitudinea conceptelor psihanalitice într-o construcție teoretică integrată [1, p. 32]. Dacă termenul „psihanaliză” se referă, în primul rând, la o tehnică terapeutică, la o metodă de angajare a subiectului vorbitor în câmpul interpersonal al transferului, Freud a căutat prin metapsihologie să plaseze experiența psihanalitică într-o relație care să cuprindă funcționarea minții în întregime. Moștenirea tulburată a metapsihologiei lui Freud nu ne permite înțelegerea tatălui psihanali-

zei la cel mai elementar nivel. Provocarea din fața noastră este pentru a reinterpretă sensul speculațiilor metapsihologice ale lui Freud, eliminând distincțiile sale de bază și străduindu-se să le dea un nou sens.

Referințe:

1. BOOTHY, R. *Freud as Philosopher*. Metapsyhology after Lacan, library of Congress Cataloging, 2001.
2. BROOK, A., YOUNG, C. Schopenhauer și Freud. În: *Jurnalul internațional de psihanaliză*. Ottawa, 2016. <http://platea.pntic.mec.es/~macruz/Psico/SCHOPENY.htm>
3. DURRANT, W. *Povestea Filosofiei*. București: Herald, 2019. ISBN 9789731117492.
4. FREUD, S. *Psihologia Inconștientului*. București: Editura Trei, 2017. ISBN 9786064001009.
5. FREUD, S. *Trei cercetări de teoria sexualității*. București: Editura Cartex, 2020. ISBN 9786068893013.
6. SCHOPENHAUER, A. *Lumea ca voință și reprezentare*. București: Editura Humanitas, 2020. ISBN 9789735036522.
7. VAYSEE, J.-M. *Inconștientul modernilor*. București: Editura Trei, 2003. ISBN 9786543908972.
8. ZAMFIRESCU, V. Dem. *Filosofia Inconștientului*. București: Editura Trei, 2016. ISBN 9786067199147.

*Recomandat
Eudochia SAHARNEANU, dr. hab., prof. univ.*